

เกี่ยวกับการสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตาย

received 1 SEP 2022 revised 7 FEB 2023 accepted 21 FEB 2023

กาญจนา ชลสวัสดิ์

นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต

หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

พิษณุ ศุภนิมิต

ศาสตราจารย์เกียรติคุณประจำภาควิชาภาพพิมพ์

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดและวิธีการแสดงออกของการสร้างศิลปะจัดวางเฉพาะที่ของศิลปินที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการตาย โดยนำความใสและความเปราะบางของแก้วแสดงสภาวะความสัมพันธ์ของวัสดุกับพื้นที่เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้ชมในการพิจารณาความเคลื่อนไหวทางกายและใจด้วยสติซึ่งบริบทของผลงานทำให้ผู้ชมสร้างพื้นที่การชมผลงาน ทั้งนี้ได้นำผลงานและแนวคิดของศิลปิน 3 ท่าน ได้แก่ 1) มิกะ อะโอะคิ ผลงานชื่อ Aquarium of Life and Death (2010) 2) เคโกะ มุเคอิเดะ ผลงานชื่อ The Memory of Place (2007) และ 3) เฮดดี ริทเทอร์แมน ผลงานชื่อ In My Mother's House (2021) ประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสนใจคือศักยภาพความโปร่งใสของแก้วสามารถแสดงออกถึงการตายและความบริสุทธิ์ในแก่นแท้ของคำสอนพุทธองค์ได้อย่างไรโดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการตีความเชิงปรัชญาพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า 1) ผลงานของมิกะ อะโอะคิ สามารถสร้างพื้นที่การแสดงออกถึงการเกิดการดับในสังสารวัฏ ซึ่งเป็นความจริงหนึ่งในหลักปฏิจจสมุปบาท โดยแสดงออกด้วยความโปร่งใสและความเปราะบางของแก้วเชื่อมโยงกับความงามของแสงกับเงาสะท้อน รายละเอียดอันซับซ้อนของสิ่งมีชีวิตที่ต้องการแทนที่การตายซึ่งเหล่านี้เป็นวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิดในมิติอันทับซ้อนของกาลเวลา 2) เคโกะ มุเคอิเดะ สามารถเชื่อมโยงความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับความเชื่อทางศาสนาหลอมรวมกันด้วยการสนทนาระลึกถึงการตาย โดยแก้วสะท้อนแสงเชื่อมโยงผ่านกระแสน้ำหลอมรวมทุกสรรพสิ่งให้เป็นหนึ่งเดียว ถ้วยแก้วโอบรับแสงเทียนเปรียบเสมือนดวงแก้วมณีแห่งความผ่องของจิตนำสู่หนทางความสงบ ระลึกถึงผู้ตายในห้วงความทรงจำอันงดงาม และ 3) เฮดดี ริทเทอร์แมน ผลงานแสดงถึงความไม่จีรังของสรรพสิ่งและมองเห็นการตายเป็นทุกข์ ทบทวนให้เกิดปัญญาเห็นแจ้งความจริงของชีวิตในหลักของไตรลักษณ์ แก้วถูกนำมาเสนอโดยอาศัยคุณสมบัติความแข็งแกร่งและความเปราะบางผสานเข้ากับเงาที่ทาบผ่านผนัง เป็นการแสดงการโต้ตอบความไม่ยั่งยืนของชีวิต แก้วที่ห้อยลงจากเพดานแสดงถึงความไม่แน่นอนในชีวิตและเตือนให้นึกถึงการใช้ชีวิตอย่างมีสติ

ผลงานของศิลปินทั้ง 3 ท่านนี้ ผู้ชมจะได้สัมผัสถึงสุนทรียะของการตาย เรียนรู้และเตือนสติตนให้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทตามที่ศิลปินได้แสดงสัจธรรมไว้ภายในผลงานอย่างลึกซึ้ง

คำสำคัญ: แก้ว, การสื่อสาร, การตาย, พื้นที่

Glass and Communication about Death

Kanchana Cholsuwat

Doctor of Philosophy Candidate,
Visual Arts Program, Faculty of Painting
Sculpture and Graphic Arts,
Silpakorn University

Pisanu Supanimit

Honorary professor,
Graphic Arts Department,
Faculty of Painting Sculpture and
Graphic Arts,
Silpakorn University

Abstract

The article's aim is to study ideas and presentations of artists who present concepts of death via their specific installation techniques, by using glass to reveal relationships between objects and space. The audience are encouraged to interact with the fragility of the glass, reflecting on movement of the body and mind. The setting of the glasswork provides space for the audience to reflect upon and appreciate the art. This study deals with three works: Aquarium of Life and Death (2010) by Mika Aoki, The Memory of Place (2007) by Keiko Mukaide, and In My Mother's House (2021) by Hedy Ritterman. In each case, the key focus is the ability of the clear glass to show purity in the Buddha's teaching.

The work of Mika Aoki provides space to show the life cycle in Samsara, the truth about the Dependent Origination (Paticcasamuppada). The transparency and delicacy of the glass, together with the beauty of light and deliberate reflection, combine to reveal complicated details of a mysterious creation that intends to replace death. It is the cycle of transmigration in a peculiar glass wilderness that holds overlapping time dimensions.

Keiko Mukaide reconnects different cultures to religion by creating a dialogue to recall death. Glass, light and running water are combined to create unity. The glass that embraces the candlelight symbolizes a crystal soul to lead the peaceful passage to beautiful memory of that which has passed away.

Hedy Rittterman's work illustrates that death, and the transitory nature of things are suffering, which encourages enlightenment in the truth of life. Glass reveals this concept through its solidity and fragility, combined with its shadow on the wall. The wine glass hung from the ceiling reflects uncertainty and reminds us to live our lives with care and mindfulness.

All three works contribute to an appreciation of the aesthetic of death. The audience experience the truth the artists communicate through their work, which enhances the value they place on life and the care they take in living.

Keywords: Glass, Communicate, Death, Space

บทนำ

ทิวทัศน์ธรรมมีความเชื่อเรื่องการตาย ประเทศอียิปต์เชื่อเรื่องชีวิตหลังการตายว่า เป็นการเดินทางต่อไปในโลกหน้า กรีกเชื่อเรื่องเทพและนรกสวรรค์ ส่วนโรมันเชื่อการบูชาบรรพบุรุษ ครั้นเมื่อศาสนาคริสต์เกิดขึ้น จึงเชื่อว่า เมื่อตายไปแล้วจะได้ไปอยู่กับพระเจ้า ผู้มีชีวิตมองเห็นการตายเป็นเรื่องลึกลับ เป็นภาพจินตนาการของชีวิตหลัง การตาย ศิลปะกับการตายจึงเกิดขึ้นทั้งรูปแบบการวางแผนใช้ชีวิตในโลกหน้าและผู้มีชีวิตทำบุญอุทิศให้กับผู้ตาย ศิลปะจึงเป็นส่วนเชื่อมโยงสำคัญของความมีชีวิตกับการตาย การสร้างพื้นที่ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตายได้ แสดงบทบาททางประวัติศาสตร์แต่ละวัฒนธรรมให้ปรากฏ การสร้างเพื่ออุทิศแก่ผู้ตายนั้่นมักใช้สิ่งอันมีคุณค่า แสดงถึงความประณีตงดงามบริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก้วมีลักษณะทางกายภาพดั่งสิ่งอันเป็นทิพย์ เนื่องจาก ความโปร่งใสและการสะท้อนสิ่งที่ปรากฏภายใน “ตำนานเทพนิยายและพระคัมภีร์ แก้วมักเป็นสัญลักษณ์ของ ความชัดเจน ความสมบูรณ์แบบทางวิญญาณ ด้วยความแกร่งแต่โปร่งใส แก้วมักถูกใช้เป็นคำอุปมาสำหรับการ ดำรงอยู่ระหว่างสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่มองไม่เห็นหรือระหว่างทางโลกกับความลึกลับ” (Zerwick, 1980, p. 10) ความใสบริสุทธิ์ของแก้วสร้างมิติและจินตนาการถึง การมีอยู่หรือไม่มีอยู่ซึ่งอาจเปรียบเทียบทางความรู้สึกถึง นามธรรมของความเป็นนิยตกาลในพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายสมัยพุทธกาล

บทความได้วิเคราะห์ผลงาน แนวคิดการแสดงออกทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการตายโดยใช้แก้วเป็นวัสดุเพื่อสื่อสาร เชื่อมโยง ระหว่างคนเป็นกับคนตาย ผลงานของ มิเค อะโอเคิ เคโกะ มุเคอิเดะ และ เฮดดี ริทเทอร์แมน ผู้เขียน ใช้หลักการตีความโดยตรงและความหมายเชิงนามธรรมตามหลักพุทธปรัชญา เนื่องจากเห็นว่าการตายกับ หลักธรรมและความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์นำมาเชื่อมโยงเพื่อหาเหตุและผลให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่ให้เกิด ความเศร้าโศกและสามารถตั้งสติรับมือกับความสูญเสียได้อย่างรู้เท่าทัน

การตายในมุมมองของคนที่ยังอยู่

สัมมาทิฐิตามพระเถราธิบายของท่านพระสารีบุตรเถระกล่าวถึงพุทธภาษิตตรัสไว้เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการตายไว้ว่า “ไม่นานหนอกายนี้ จักนอนทับแผ่นดินปราศจากวิญญาณถูกทิ้งราวกับท่อนไม้ท่อนฟืนไม่มีประโยชน์ คาถาบทนี้เป็นเครื่องแสดงว่ากายนี้ทั้งรูปกายทั้งนามกายคือขันธ 5 หากปราศจากวิญญาณเสียแล้ว ก็จักต้อง นอนหรือถูกทิ้งไว้ให้นอนทับแผ่นดินเหมือนอย่างท่อนฟืนท่อนไม้ไม่มีประโยชน์” (Suvaddhano, 2015, p. 1) เมื่อวิญญาณออกจากร่างจึงเกิดการดับสลายตายลงกลับคืนสู่ดินในที่สุด

การตายเป็นเรื่องที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์ต่างพยายามหาความหมายและคำนิยามเพื่อค้นหา ความจริงอันซับซ้อนจากชีวิตหลังการตายให้เกิดพื้นที่รูปแบบหนึ่งของการสร้างวัฒนธรรมและพิธีกรรม ความเชื่อแต่ละท้องถิ่นโดยมีการแสดงออกในรูปแบบต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์และ ความเชื่อทางศาสนา แนวคิดมานุษยวิทยาเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อมีความจำเป็นต่อการค้นคว้ารูปแบบ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตายโดยผู้ที่ยังมีชีวิตได้เรียนรู้เกี่ยวกับคติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแนวคิดของพื้นที่ การแสดงออกเรื่องการตาย

“มนุษย์คิดค้นศาสนาหรือระบบความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่หลักในการให้ความยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ให้ความเข้าใจและคำอธิบายต่อธรรมชาติรอบตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ “การตาย” ศาสนาทำให้มนุษย์มั่นใจว่าเขาสามารถเอาชนะการตายได้ด้วยการยืนยันถึงชีวิตในภพหน้า นอกจากนั้นพิธีกรรมต่าง ๆ ยังช่วยให้มนุษย์มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น พิธีกรรมทำหน้าที่ลดความขัดแย้งและความวิตกกังวลอันเกิดจากความไม่แน่นอนของชีวิต” (Santasombat, 2013, p. 200)

ความเชื่อเรื่องการตายของผู้นับถือพุทธศาสนา คือมีความปรารถนาให้ผู้ถึงแก่อสัญกรรมมีชีวิตความเป็นอยู่สุขสบาย พิธีกรรมและการสื่อสารจึงเกิดขึ้นในมุมมองของความรักและความกตัญญูต่อผู้ที่จากไป ผู้ที่ยังอยู่มักมีความต้องการสนทนากับคนที่เรารักแม้เขาเหล่านั้นจะจากไปแล้ว โดยเป็นหนึ่งสิ่งที่แต่ละวัฒนธรรมพึงปฏิบัติเป็นธรรมเนียม ตัวอย่างเช่น วันแห่งการตาย (Día de los Muertos) เป็นวัฒนธรรมที่ชาวเม็กซิกันยึดถือมานานหลายศตวรรษ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของแต่ละครอบครัวว่าการตายไม่ได้แยกจากกันไปแต่ยังคงอยู่ด้วยกันในความทรงจำ วันแห่งการตายนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังพบว่าวัฒนธรรมของญี่ปุ่นสามารถ “สนทนา” กับวิญญาณเหล่านั้นโดยไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ การสนทนากับญาติพี่น้อง บรรพบุรุษ ผ่านทางห้องพระที่ประดิษฐานป้ายชื่อบุคคลที่จากไป

“ข้อเท็จจริงที่ว่าห้องพระนี้ประดิษฐานแผ่นไม้จารึกชื่อพระพุทธรูปเจ้ากับชื่อสมาชิกในครอบครัวที่ถึงแก่อสัญกรรมไปแล้วนั้นหมายถึงว่าเมื่อเราโค้งต่อหน้าห้องพระเราก็ปรากฏตัวต่อบรรพบุรุษสายตรงของเรา เมื่อวิญญาณของท่านเหล่านั้นกลับมาในแต่ละรอบปีในวันโอบง (Obon) ตอนช่วงกลางฤดูร้อนหรือแม้แต่ในช่วงเวลาอื่นของปีก็ตาม ห้องพระนี้คือสถานที่ที่ท่านกลับมา สมาชิกในครอบครัวจะร่วมวงพิธีของการจุดเทียน เผากายาน และสังฆะสัง โดยเฉพาอย่างยิ่งเมื่อคนที่เราใกล้ชิดที่สุดเสียชีวิต เช่น พ่อแม่หรือลูก ปู่ย่าตายาย พี่หรือน้องก็สามารถสื่อสารอย่างเจียบ ๆ กับท่านเหล่านั้นได้ที่ห้องพระ” (Nakagawa, 2018, p. 224)

ถึงแม้ปัจจุบันการพิจารณาเรื่องการตายเป็นปรากฏการณ์ชีววิทยาด้วยมุมมองทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ แต่ประเด็นของการรับรู้ของมนุษย์ในเรื่องการตายยังคงเป็นเรื่องซับซ้อนและไม่สามารถนิยามความหมายได้ชัดเจน มนุษย์ยังคงมีจินตนาการในพื้นที่ที่ลึกลับตามความคิดและความเชื่ออย่างไม่รู้จบ การตายกับความเชื่อของคนตะวันตกและตะวันออกมีมุมมองที่ต้องการระลึกถึงผู้จากไปของครอบครัว ปรารถนาให้ผู้ล่วงลับมีความสุขในโลกหลังการตาย ส่งผลให้ผู้ที่ยังอยู่ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ วัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นมีความเหมือนและมีความต่างกันซึ่งการตายได้แสดงบทบาทเพื่อสื่อสารให้ผู้คนที่มีความต่างวัฒนธรรมเกิดความเห็นตรงกันนั่นคือทุกชีวิตมีการตายเป็นเบื้องหน้านั่นเอง

ศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นเกี่ยวกับการตาย

ศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นเกี่ยวกับการตายมีหลายรูปแบบ โดยมีการฝังไปกับผู้ตาย โลงศพ ที่เก็บศพ สุสานเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่หรืออาจเป็นส่วนตัวของผู้ตาย บางประเภทถูกสร้างขึ้นขณะผู้ตายยังมีชีวิตเพื่อเตรียมไว้ใช้ในโลกล้างการตาย ความกลัวทำให้เกิดการสร้างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ตายในโลกใหม่ อาจเกิดจากความเชื่อส่วนบุคคลและความเชื่อทางศาสนาหรือเป็นส่วนหนึ่งของการสักการะบรรพบุรุษ

สุสานมาสตาบ่า (Mastaba) เป็นสถาปัตยกรรมอียิปต์ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บศพและรองรับวิญญาณกลับมาสู่ร่างเดิมของกษัตริย์ ช่วงต้นนักวิชาการสันนิษฐานว่ามาสตาบ่ามีวิวัฒนาการเริ่มต้นสร้างโดยฟาโรห์ไซเซอร์เป็นการสร้างเพื่อเก็บพระศพอาบนํ้ายาหรือมัมมี่และเก็บราชสมบัติไว้ในที่ปลอดภัยเพื่อรองรับวิญญาณกลับมาสู่ร่างเดิม เมื่อฟื้นคืนชีพจะได้มีสมบัติและสิ่งของจำเป็นในชีวิตโดยได้เตรียมไว้ตั้งแต่ชาตินี้ ศิลปะอียิปต์สร้างขึ้นเกี่ยวกับการตายมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องชีวิตที่ยังคงดำเนินต่อหลังการตาย และเป็นการช่วยให้การเดินทางจากโลกนี้ไปยังโลกหน้าทำได้สำเร็จ

ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการตายถูกสร้างขึ้นตามเนื้อหาความเชื่อทางศาสนา และมีการพัฒนาตามความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสามารถสื่อสารเกี่ยวกับการตายได้หลากหลายรูปแบบตามความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินทั้งด้านเนื้อหา แนวความคิดรวมถึงวิธีการแสดงออกมีความอิสระมากขึ้นโดยเฉพาะศิลปะแนวคอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual art) ในช่วง ค.ศ. 1900 พวกเขาใช้วิธีการนำเสนอถึงความจริงของการตายที่มนุษย์ควรเรียนรู้และยอมรับความเป็นเหตุเป็นผลเรื่องชีวิตและการตาย

มาร์ค ควินน์ (Marc Quinn) ศิลปินชาวอังกฤษ ทำงานแนวศิลปะคอนเซ็ปชวลอาร์ต มีความสนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับการตาย ผลงานชุด Self เป็นประติมากรรมที่หล่อขึ้นจากศีรษะและเลือดของศิลปินที่ถูกเก็บไว้ในสถานะของแข็งโดยใช้ความเย็นเก็บรักษาให้คงอยู่ หากเครื่องทำความเย็นเกิดขัดข้องศีรษะและเลือดที่มีสถานะเป็นของแข็งก็เสื่อมสลายไป ไม่ต่างไปจากร่างกายของมนุษย์ที่ต้องตายเสื่อมสลายคืนสู่ผืนดินการที่ผู้ชมได้สัมผัสเห็นความเหี่ยวแห้งของใบหน้าและเลือดมีความเปลี่ยนแปลงเสื่อมสภาพไปอย่างชัดเจนมองเห็นถึงความอ่อนแอและความเสื่อมของร่างกายในชีวิตที่มีความเปราะบาง ซึ่งได้สะท้อนความเป็นจริงของมนุษย์ที่เกิดมาแล้วต้องพบกับการตาย

ผลงานชุดนี้อาจตีความเชื่อมโยงถึงศิลปะยุคกลางในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 (Memento Mori)¹ ผลงานแสดงให้เห็นว่าการตายอยู่ใกล้กับตัวเรา ให้พึงระลึกไว้ว่าเราทุกคนต้องตาย การได้เกิดมาและได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขเป็นสิ่งล้ำค่า ชีวิตไม่ใช่สิ่งจีรังยั่งยืน การตายคือเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของชีวิต การได้ระลึกถึงการตายทำให้มองเห็นตัวเองกำลังมุ่งสู่การตายทุกขณะ เป็นสิ่งที่ผู้ชมผลงานจะได้เจริญมรณานุสติ คือมีโอกาสเตือนตนให้นึกถึงการตายอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก เพราะผู้ที่คิดถึงการตายนั่นถือได้ว่าเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต

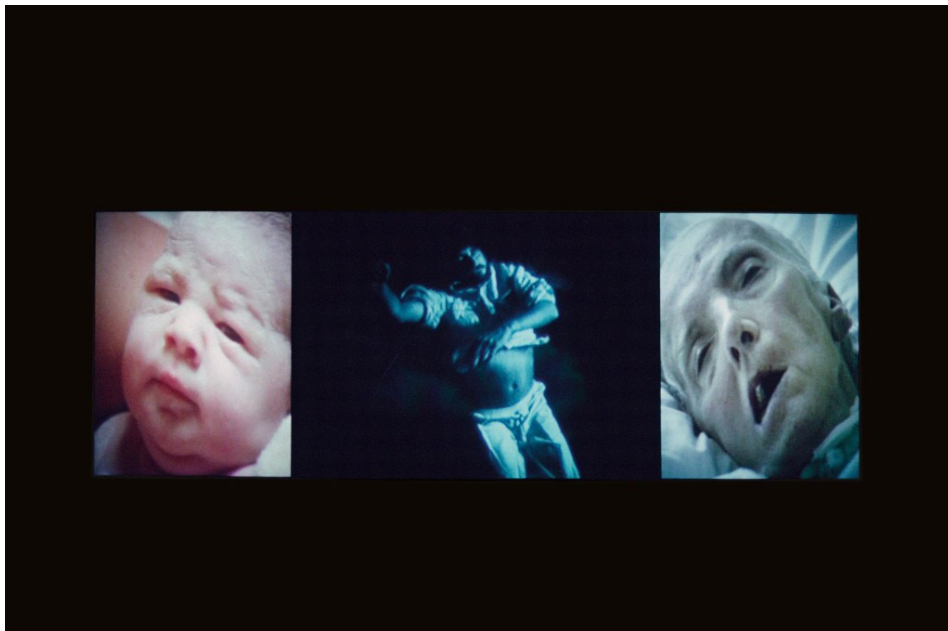
¹Memento Mori ภาษาละตินหมายถึง Remember you will die เป็นยุคของศิลปะว่าด้วยความตายเพื่อสอนชาวคริสต์ในสมัยโรมันให้เตือนใจทหารก่อนออกรบ คือ การตระหนักและเตรียมตัวในการใช้ชีวิต และความตายจะอยู่กับเราเสมอ

ภาพที่ 1 Marc Quinn, Self

Note: From Wilson, 2022

บิล วิโอลา (Bill Viola) ได้รับแรงบันดาลใจจากปรัชญากรีกโบราณ อิทธิพลลัทธิเต๋าของจีน พุทธศาสนาในทิเบต เวทย์มนต์แบบยิว - คริสเตียน และเซนของญี่ปุ่น การสร้างผลงานจึงมีการตั้งคำถามถึงชีวิตและความตายคืออะไร วิดีโออาร์ตชุด Nantes Triptych เชื่อมโยงความหมายสู่ทัศนะของผู้ชมเรื่องชีวิตและความตาย วิโอลามุ่งเน้นสำรวจปรากฏการณ์ของการรับรู้เพื่อเป็นเส้นทางสู่การรับรู้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมและเรื่องเล่าแทนการวาดภาพจิตรกรรมแบบเก่า การนำเสนอเป็นการฉายวิดีโอประกอบทั้งสามภาพพร้อมกันซึ่งมีที่มาจากการวาดในรูปแบบประเพณีของศิลปะตะวันตกยุคเก่า ด้านซ้ายแสดงภาพผู้หญิงกำลังคลอดบุตรและจบลงด้วยภาพมารดาอุ้มบุตร วิดีโอด้านขวาแสดงเนื้อหาเรื่องราวตรงกันข้ามสะท้อนให้เห็นจุดจบของชีวิต เป็นภาพหญิงชรากำลังหมดลมหายใจจนกระทั่งเสียงและภาพหายเข้าไปในความมืด ตรงกลางบันทึกคนกำลังจมน้ำซึ่งเป็นเหตุการณ์ฝังใจของวิโอลาที่เคยจมน้ำในวัยเด็กจนเกือบเสียชีวิต เป็นการสะท้อนสภาวะคนจมน้ำช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกับความตาย ทำให้เห็นว่าชีวิตไม่มีความแน่นอน มุ่งเน้นให้ผู้ชมร่วมเดินทางไปกับการค้นหาคำตอบของชีวิตที่มีการเกิดและการตาย และได้ทบทวนถึงการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

ภาพที่ 2 Nantes Triptych

Note: From Art Blart, 2022

ศิลปะกับการตายถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองต่อความเชื่อ ความเกรงกลัวต่อการตายและความลำบากที่จะเกิดขึ้นในชีวิตหลังการตาย ทศนะของผู้เขียนเห็นว่าผู้คนที่มีความเชื่อในโลกหน้ามองการตายมีความงดงามบริสุทธิ์สมบูรณ์ เพราะนั่นหมายความว่ามีการเตรียมความพร้อมก่อนการตาย เป็นความไม่ประมาทอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในความเชื่อ ส่วนในยุคที่โลกมีความเจริญศิลปะมีการพัฒนาและเป็นอิสระทางความคิด การนำเสนอของศิลปินมักนำเสนอถึงความจริงของชีวิตที่มีการเกิดและการตาย เป็นการเตือนให้มนุษย์มองเห็นตัวเองยอมลดอัตตา มีสติในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นเหตุเป็นผล

แก้วเคยถูกใช้เกี่ยวกับความตายอย่างไรในอดีต

แก้วเปรียบเสมือนสิ่งบริสุทธิ์งดงามและมีคุณค่าอันเป็นทิพ พระศพของพระเจ้าสุทโธทนะที่บรรจุลงในหีบแก้ว ใช้แก้วมณีโชติรัตนจุตอัคคีจากดวงแก้ว แก้วเปรียบเทียบให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ สูงค่า และสง่างามเป็นนามธรรมทางความรู้สึกที่ปรากฏสว่างไสวด้วยคุณค่าแห่งความดีงามเชื่อมโยงระหว่างผู้มีชีวิตและผู้จากไป พระปฐมสมโพธิกถากล่าวถึงการใส่แก้วตอนพระพุทธเจ้าถวายพระเพลิงพระราชบิดาว่า

“พระเจ้าสุทโธทนะ พระองค์เสด็จสวรรคต พระพุทธเจ้าเป็นผู้จัดการพระศพด้วยพระองค์เองแล้วก็ยกขึ้นซึ่งพระศพสรีรกายแห่งพระบรมกษัตริย์ใส่ลงในพระหีบแก้ว ทรงยกพระหีบแก้วด้วยเชิญไปสู่ที่อาพาหนสถานเลิงบนทิพย์ภูฏาการบุษบกเบื้องบน พระองค์ล้งกตจิตกาอาสน์ พระอมรินทราราชก็กระทำบทกษิณพระบรมศพแล้วนำมาซึ่งดวงแก้วมณีแล้วทรงถือซึ่งแก้วมณีโชติรัตนแล้วทรงจุตอัคคีอันปรากฏจากดวงแก้ว กระทำมาปนกิจพระบรมศพกับทั้งเชิงตะกอนนั้น” (Paramanujittajinorasa, 1996, p. 191)

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อทรงแสดงอภิธรรมโปรดพุทธมารดาตลอดพรรษาและเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์นั้น แสดงให้เห็นคุณค่าความบริสุทธิ์ของแก้ว ปราภฏในปริเฉทที่ 24 เทวโรหนปริวรรต

“ก่อนพระพุทธเจ้าเสด็จลง พระอินทร์ได้เนรมิตบันได ๓ บันไดเป็นที่เสด็จลงคือ บันไดทอง บันไดเงิน และบันไดแก้ว บันไดทองสำหรับหมู่เทพลงอยู่ด้านขวา บันไดเงินอยู่ด้านซ้ายสำหรับท้าวมหาพรหม และบันไดแก้วอยู่ตรงกลางสำหรับพระพุทธเจ้า หัวบันไดแต่ละอันพาดระหว่างเขาสินธุไปยังประตูเมืองสังกัสสนคร การเสด็จครั้งนี้ทรงเปิดให้เห็นเทวโลก พรหมโลก มนุษย์โลก และอเวจี ให้สามารถมองเห็นซึ่งกันและกัน” (Paramanujittajinorasa, 1996, p. 213)

ทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าการอธิบายสัณฐานของพระบรมสารีริกธาตุนั้นนอกจากสิ่งอันเป็นทิพดังทองแล้วยังประกอบไปด้วยแก้วที่แสดงถึงความบริสุทธิ์ใสสว่างนำทางไปสู่ความสงบและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตดังปริเฉทที่ 27 ธาตุวิภังค์ปริวรรต

“ในพระปฐมสมโพธิกถากล่าวถึงการนิพนธ์คาถาของพระสังคีติกาจารย์ประมวลพระธาตุทั้งปวง อรรถาธิบายความว่าพระบรมธาตุทั้งหลายคือพระอุณหิส พระเขี้ยวแก้ว 4 พระรากขวัญ 2 ทั้ง 7 พระองค์นี้ตั้งอยู่ทั้งแท่งมีได้ทำลาย และสารีริกธาตุทั้งหลายอันเศษนั้นทำลายทั้งสิ้นปรากฏเป็น 3 สัณฐานอย่างใหญ่มีประมาณเท่าเมล็ดถั่วแตก มีพรรณเหลืองคล้ายสีทอง อย่างกลางนั้นมีปริมาณเท่าเมล็ดข้าวสารหัก มีพรรณดั่งสีลึงก์แก้ว อย่างน้อยนั้นมีประมาณเท่าเมล็ดพรรณผักกาด มีพรรณดั่งสีดอกพิกุล” (Paramanujittajinorasa, 1996, p. 251)

นอกจากนี้แก้วยังถูกนำมาใช้เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุหลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานเพื่อได้บังเกิดสิ่งทีระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธาตุเจดีย์ คือ 1 พุทธเจดีย์ 4 อย่าง พระธาตุเจดีย์ คือ พระบรมสารีริกธาตุในปริเฉทที่ 28 มารพณปริวรรต

“แก้วยังปรากฏขึ้นในพิธีการกระทำธาตุนิธานซึ่งหมายถึงการฝังพระบรมสารีริกธาตุไว้ในพื้นแผ่นดิน เพื่อให้พันอันตรายทั้งปวงจนกว่าจะมีพระมหากษัตริย์ผู้มีบุญญาธิการได้ทำการแจกพระบรมสารีริกธาตุในสกลชมพูทวีปโดยประชาชนร่วมกันขุดดินบริเวณนั้นลึกลงไปถึง 80 ศอก พื้นภายใต้ลาดแผ่นทองแดงและให้สร้างเรือนทองแดงขนาดเท่ากับพระเจดีย์สถาน กล่องและสถูปที่ใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นใช้วัตถุทั้งหลายตามลำดับดังนี้ แก่นจันทร์เหลือง 1 งา 1 แก้ว 1 ทอง 1 เงิน 1 แก้วมณี 1 แก้วแดง 1 แก้วลาย 1 แก้วมณี 1 โดยทำเป็นกล่อง 8 ชั้น และพระสถูป 8 ชั้นทำจากเล็กไปหาใหญ่สวมเข้ากันได้ ชั้นนอกสุดคือพระสถูปแก้วทรงให้ทำเรือนเงินสวมครอบเรือนทองอีกชั้นแล้วโปรยทรายแก้ว 7 ประการ” (Paramanujittajinorasa, 1996, p. 252-253)

เมืองเลปติมินัส (Leptiminus) ประเทศตูนิเซีย การขุดค้นทางโบราณคดีที่สุสานตะวันออกเผยให้เห็นเศษแก้วสมัยโรมันและสมัยไบแซนไทน์ตอนปลาย เศษภาชนะเหล่านี้บางส่วนที่พบในสุสานอาจเป็นตัวแทนของกานัลหรือสัญลักษณ์ของพิธีกรรมฝังศพ ซึ่งให้เห็นว่าภาชนะแก้วมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมการระลึกถึงผู้ตายที่สุสานการปรากฏของชุดแก้วน้ำในพื้นที่ที่ใช้สำหรับการฝังศพของคริสเตียน แสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับการดื่มอาจเกิดขึ้นในบริเวณดังกล่าว พิธีกรรมเหล่านี้เป็นไปตามประเพณีอันยาวนาน เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงผู้ล่วงลับในสังคมโรมัน

ในเมืองนะงะโอะกะ (Nagaoka) ประเทศญี่ปุ่น มีการค้นพบลูกปัดแก้ว 3 ชิ้นในหลุมฝังศพสมัยศตวรรษที่ 5 ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจถูกผลิตขึ้นช่วงระหว่างศตวรรษที่ 1-4 สถาบันวิจัยทรัพยากรทางวัฒนธรรมแห่งชาตินารา พบว่าลูกปัดเหล่านี้ทำจากนาตรอน (Natron) ซึ่งเป็นสารเคมีที่ใช้ละลายแก้วโดยช่างฝีมือของจักรวรรดิโรมันอันรุ่งเรืองเมื่อ 27 ปีก่อนคริสตกาลจึงทำให้เห็นว่าลูกปัดแก้วที่ค้นพบนี้แสดงถึงการเชื่อมโยงดินแดนการเดินทางสู่วัฒนธรรมในครั้งอดีต

ดังนั้นตำนานแก้วสมัยพุทธกาลเป็นการแสดงออกถึงคุณค่าและความบริสุทธิ์ผ่านความรู้สึกที่เป็นนามธรรมจากความประณีตงดงามของพิธีกรรมและคติความเชื่อ ก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจมีผลต่อการดำเนินชีวิตด้วยสติและระลึกถึงองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาชนะและเครื่องประดับจากแก้วอันเป็นของอุทิศให้กับผู้ล่วงลับตามความเชื่อว่าจะต้องผ่านเข้าไปสู่โลกหลังการตายหรือปรโลก สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตายตามมุมมองแบบแผนพิธีกรรมของมนุษย์ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในแต่ละพื้นที่ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความเชื่อแต่ละวัฒนธรรม

การศึกษาผลงานศิลปะแก้วที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการตาย

การมีชีวิตและการตายเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องกัน มนุษย์ต้องการค้นหาคำตอบในความไม่แน่นอนของชีวิตเพราะไม่มีใครกลับมาให้คำตอบนั้นเนื่องจากการตายเป็นสิ่งที่ยังมาไม่ถึง หากการตายเกิดขึ้นกับบุคคลอันเป็นที่รัก มนุษย์มักตกอยู่ในสภาวะของความสูญเสียและต้องการสื่อสารค้นหาความทรงจำที่ไร้ตัวตนแต่ปรากฏขึ้นในห้วงจินตนาการ ดังนั้นการตายจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์หลายวัฒนธรรมพยายามทำความเข้าใจผ่านงานศิลปะซึ่งปัจจุบันแก้วเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศิลปะร่วมสมัยขึ้นในปัจจุบัน

ในปี ค.ศ. 1960 คือช่วงสำคัญของประวัติศาสตร์ศิลปะแก้ว ฮาร์วีย์ ลิตเทิลตัน (Hervey Littleton) เป็นผู้บุกเบิกการทำแก้วในแนวทางศิลปะ ส่งเสริมแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับแก้วในแผนกศิลปะของมหาวิทยาลัยประเทศสหรัฐอเมริกาและเขียนคู่มือฉบับแรกสำหรับศิลปะแก้ว ช่วงนั้นถือได้ว่าผลงานศิลปะแก้วเป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีดอกบานเต็มที่ และในปี ค.ศ. 1990 ศิลปะแก้วมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน การเป่าแก้วแบบดั้งเดิมเริ่มผสมผสานกับศิลปะแก้วร่วมสมัยและมีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน

ศิลปินร่วมสมัยหลายท่านนำแก้วมาเป็นวัสดุแสดงออกถึงประเด็นเกี่ยวข้องกับการตายและความทรงจำจากการสูญเสียโดยมีศิลปินที่โดดเด่นไม่มากนัก บทความนี้ได้ยกตัวอย่างศิลปิน 3 ท่านที่มีแนวความคิดการแสดงออกถึงการตายบนพื้นที่แห่งความทรงจำในอดีต มิกะ อะโอะกิ (Mika Aoki) สามารถถ่ายทอดศักยภาพของแก้วผ่านผลงานได้อย่างน่าสนใจบนรูปแบบศิลปะการจัดวางเฉพาะที่ เคโกะ มุเคอิดะ (Keiko Mukaide) สร้างพื้นที่สื่อสารถึงผู้จากไปโดยเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา และเฮดี้ ริทเทอร์แมน (Hedy Rittterman) ใช้ความเปราะบางของวัสดุบ่งบอกถึงการตาย ความทรงจำ ความรักที่มีของลูกสาวถึงมารดาที่จากไป ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์แสดงให้เห็นว่าศิลปินทั้ง 3 ท่านนำแก้วเชื่อมโยงกับประเด็นการตายอย่างไร โดยนำหลักพุทธปรัชญาตีความประกอบ การวิเคราะห์

1. มิกะ อะโอะคิ (Mika Aoki)

มิกะ อะโอะคิ เกิดที่กรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1981 - ปัจจุบัน เป็นศิลปินร่วมสมัยสร้างสรรค์ประติมากรรม แก้ว มีแนวคิดอันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับชีวิตและการตายจากการสำรวจความสัมพันธ์ของคนกับโลกที่มองไม่เห็นและสิ่งมีชีวิตที่บอบบางโดยใช้เทคนิคการทำงานจากการเป่าแก้วด้วยตะเกียง แก้วใสที่สร้างขึ้นด้วยความประณีตด้วยทักษะชั้นเชิงที่แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของพลังที่มองไม่เห็นของธรรมชาติ ซึ่งประติมากรรมแก้วเปล่งประกายเมื่อกระทบแสงผสมผสานกับความเปราะบางเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สัมผัสการสื่อสารอันซาบซึ้งในรายละเอียดที่เล็กที่สุดของรูปร่างของสิ่งลึกลับบนวัฏจักรของชีวิต

1.1 Her Songs Are Floating

ผลงาน Her Songs Are Floating สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2007 เป็นการแสดงผลงานประติมากรรมจัดวางที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ฮอกไกโด ศิลปินจัดวางแก้วล้อมรอบรถเก่าที่ขึ้นสนิมท่ามกลางความมืด เป็นการเชื่อมโยงการสื่อสารของวัตถุในรูปร่างคล้ายสปอร์ของเชื้อราที่กำลังเข้าครอบงำรถเก่าซึ่งถูกทิ้งร้างราวกับซากชีวิต แสงในความมืดสร้างบรรยากาศของความฝันล่องลอย รูปทรงสปอร์ของเชื้อราเติบโตขยายพันธุ์ รากสิ่งมีชีวิตโปร่งใสกำลังคืบคลานจากพื้นที่ด้านล่างสู่พื้นเพดานหลังคาด้านบน ศิลปินสร้างรายละเอียดอันประณีตและการจัดแสงที่แม่นยำด้วยรูปทรงจากการเป่าแก้วที่มีรูปร่างคล้ายกิ่งไม้ เชื้อราต่าง ๆ เลื้อยทะลุเข้าไปภายในตัวรถ เสมือนรถยนต์คันเก่านี้ กำลังจะถูกกลืนกินไปกับกาลเวลา สิ่งนี้ศิลปินต้องการนำผู้ชมรับรู้ความรู้สึกถึงห้วงขณะหนึ่งที่กำลังนั่งอยู่ในรถที่จมอยู่ใต้ทะเล อาบแสงจันทร์ส่องผ่านความมืดมองเห็นสิ่งมีชีวิตโปร่งใสเติบโตอย่างสงบ กิจกรรมที่เกิดขึ้นล้อมรอบพื้นที่ราวกับว่าผู้เคยเป็นเจ้าของรถยังคงร้องเพลงอยู่ที่นั่น ผลงานสามารถสร้างผัสสะอย่างลึกซึ้งกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต เมื่อชีวิตหนึ่งตายไปก็จะมีชีวิตหนึ่งเติบโตแทนที่

ภาพที่ 3 Her songs are floating

Note: From Highlike, 2016

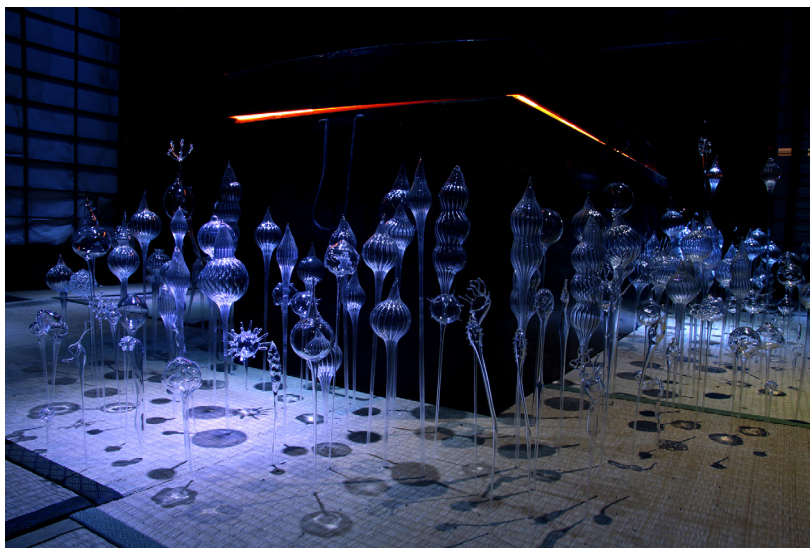

ภาพที่ 4 Her songs are floating

Note: From Highlike, 2016

1.2 Aquarium of Life and Death

Aquarium of Life and Death สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 2010 เป็นอีกผลงานที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์เนื่องจากมีความโดดเด่นและน่าสนใจเป็นอย่างมาก ศิลปินเลือกบ้านหลังเก่าของตนเองที่สร้างขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 18 ซึ่งทำให้นึกถึงความทรงจำมากมายที่เก็บไว้ในพื้นที่แห่งนี้ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นสถานที่สืบสานช่วงชีวิตรุ่นสู่รุ่นและแสดงถึงการเดินทางของชีวิต โดยการติดตั้งผลงานที่แสดงผลลัพธ์ระหว่างประติมากรรมแก้วกับแสงทำให้บรรยากาศของพื้นที่เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง เวลากลางวันแสงธรรมชาติจะส่องผ่านช่องว่างบานประตูหน้าต่างส่วนช่วงกลางคืนแสงไฟจากรูปรางนามธรรมของสิ่งมีชีวิตจะถูกกำหนดล้อมรอบที่บิ๊มนะมะโมจิ (Nagamochi) ซึ่งเป็นเครื่องเรือนที่สร้างขึ้นให้กับเจ้าสาวสำหรับการแต่งงานเพื่อนำติดตัวไปบ้านหลังใหม่ ศิลปินได้บันทึกความทรงจำผ่านกาลเวลา มีการเกิดและการตายนำมาเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับวัฏจักรของชีวิต หากมองว่าเป็นตัวแทนของโลงศพจะเห็นภาพแห่งการตายอันเจ็บสงบรายล้อมไปด้วยวิญญาณ ผู้ชมทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างการเกิด การตาย และการเริ่มชีวิตใหม่ในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ ศิลปินได้สร้างสัมผัสถึงลมหายใจกับสิ่งที่มองไม่เห็น แผงตัวอยู่เงียบ ๆ และอาจทำให้ผู้ชมหลงเข้าไปสู่อีกมิติหนึ่ง

ภาพที่ 5 Aquarium of life and death

Note: From Fujimoto, 2022

1.3 วิเคราะห์การตีความการแสดงออกทางกายภาพส่วนนามธรรมโดยใช้หลักพุทธปรัชญา Aquarium of life and death

การตีความผลงานจะกล่าวถึงการนำเสนอศิลปะเฉพาะที่ซึ่งศิลปินมีความผูกพันกับความทรงจำในอดีต ภาพการเกิดการตายของผู้คนที่อยู่สถานที่แห่งนี้เป็นที่ที่ศิลปินนำมาสร้างมิติของกาลเวลา ความเจ็บสับสนของการตายมีสิ่งมีชีวิตเกิดใหม่อยู่เรียงราย เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ พร้อมคืบคลานเข้ามาแทนสิ่งไร้ชีวิตและเกิดวนเวียนซ้ำไปอย่างไม่จบสิ้น

เชิงพุทธปรัชญาผู้เขียนวิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผลของหลักธรรมคำสอนเรื่องอริยสัจ 4 และหลักปฏิจจนูปบาท มีความสอดคล้องกับเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของบุคคลและสัตว์ที่เกิดในสังสารวัฏนั้นตามตัวบทและแบบความสัมพันธ์ 2 อย่างที่แสดงการเกิดและการดับ โดยแสดงตัวบททั้ง 2 อย่างตามหลักทั่วไปว่า เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดสิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้ก็ดับ (P.A. Payutto, 1999, p. 81) หลักปฏิจจนูปบาทเป็นธรรมที่แสดงกฎของธรรมชาติถึงความเป็นเหตุเป็นผลและเกี่ยวเนื่องเป็นเหตุปัจจัยจนเป็นผลให้เกิด และแสดงเหตุที่ทำให้ดับ ซึ่งความลึกซึ้งของการแสดงกฎแห่งธรรมชาตินี้ทำความเข้าใจเข้าถึงให้เกิดความกระจ่างแจ้งได้ยาก บรรจบ บรรณรุจิ กล่าวถึงปฏิจจนูปบาทมีความเกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิด อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดสังสารวัฏคือ การเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ที่ดำเนินไปอย่างไม่มีการสิ้นสุด โดยเริ่มจากอดีตชาติ ชาติปัจจุบัน และชาติในอนาคต จึงเป็นข้อสรุปของการเวียนว่ายตายเกิดของทุกข์และเหตุอันเกิดจากทุกข์

กระบวนการที่นำไปสู่การตรัสรู้ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบด้วยตัวพระองค์เองแล้วนำออกสอนชาวโลก โดยทรงปรับให้เป็นรูปแบบของอริยสัจ 4 เพื่อความเข้าใจง่าย ซึ่งจะเห็นว่าพระองค์ทรงแบ่งอริยสัจ 4 ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเกิดทุกข์ที่ต้องกำหนดรู้หรือต้องรู้ให้ตลอด กับ ฝ่ายดับทุกข์ที่ต้องทำให้แจ้งประจักษ์ ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพว่า ทุกข์มาจากเหตุและทุกข์นั้นดับได้ด้วยวิธีการดับที่ต้องเริ่มต้นด้วยสติและปัญญา พระพุทธเจ้าทรงสอนหลัก การนี้หลักการเดียวตลอดพระชนมชีพ แต่ทรงใช้วิธีการสอนหลากหลาย (Banruchi, 2018, p.103)

การดำเนินชีวิตในปัจจุบันสามารถนำหลักการที่ยังใหม่อยู่เสมอนี้มาปรับใช้ในการมองเห็นสาเหตุการเกิดทุกข์และสามารถแก้ไขผ่อนปรนให้ทุกข์ดับลงเพื่อประคับประคองจิตใจด้วยสติให้มีครองตนอยู่เสมอเพื่อพัฒนาการแก้ไข เหตุที่ต้องประสบปัญหาด้วยปัญญาและเกิดความสงบสุขทั้งตนเองและผู้ ความเชื่อทางศาสนาพุทธพบว่า การเกิดและการตายเป็นของมีค่าเสมอกันหากมนุษย์ยังมีกิเลสและก่อกรรมไม่สิ้นสุดการเวียนว่ายตายเกิดก็ไม่สิ้นสุดไปเช่นกัน ผลงานชุดนี้แสดงออกโดยใช้แก้วสร้างรูปทรงสิ่งมีชีวิตเกิดใหม่เชื่อมโยงกับความงามของแสง และการสะท้อนของเงา รายละเอียดอันซับซ้อนของสิ่งมีชีวิตอาจมองไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า ขนาดเกินจริงของมัน ทำให้เห็นถึงความต้องการการกลืนกลืนสิ่งมีชีวิตที่ตายไปจึงสะท้อนถึงความเปราะบางของชีวิต การเดินทางของชีวิต ที่สิ้นสุดคือการตายและเวียนว่ายเกิดดับในป่าแก้วที่มีมิติทับซ้อน

การตีความแฝงเรื่องนามธรรมทางความรู้สึก ผู้เขียนวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจคือมุมมองของการจัดแสงและ ผังการชมผลงาน สิ่งนี้ทำให้เกิดการตีความที่เป็นนามธรรม แสงที่ส่องผ่านวัตถุเป็นสื่อกลางของการเจริญสติ สร้างความจรรโลงใจ ด้วยความประณีตงดงามจากลมหายใจอันละเอียดอ่อนและทรงพลังของศิลปินส่งผ่านถึง ผู้ชมผลงานด้วยความสงบ เกิดการตีความที่ชัดเจนเรื่องชีวิตและการตายผ่านแสงกระทบความใสบริสุทธิ์ของวัตถุ ส่องสว่างเป็นหนทางของการขัดเกลาจิตใจ การจัดวางแก้วใสล้อมรอบหีบไม้แฉกให้เห็นแสงภายในสะท้อน การโต้ตอบความคิด ชี้ประเด็นให้เห็นถึงการตายที่ผู้ชมควรรับรู้และระลึกถึงเพื่อเตือนสติ มองเห็นชีวิตมีการเกิด และการตายเป็นเหตุเป็นผลตามไปอย่างไม่สิ้นสุดของการดำเนินชีวิต

2. เคโกะ มุเคอิดะ (Keiko Mukaide)

มุเคอิดะ เกิดในปี ค.ศ. 1954 ที่กรุงโตเกียว จบการศึกษาจาก Royal College of Art ในกรุงลอนดอน และได้รับทุนวิจัยจากวิทยาลัยศิลปะเอตินบะระ ปัจจุบันอาศัยทำงานในประเทศสกอตแลนด์ เป็นศิลปินมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ การสร้างผลงานรูปแบบศิลปะเฉพาะที่ขนาดใหญ่ตอบสนองต่อจิตวิญญาณและสภาพแวดล้อม ตระหนัก ให้ผู้ชมใช้สัมผัสทั้งห้าในการชมผลงาน ศิลปินเห็นว่าผู้คนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ขาดความสงบเมืองใหญ่ ทำให้การสัมผัสธรรมชาติถูกปิดกั้น งานศิลปะจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพื้นที่สำหรับความสงบ โน้มน้าวให้ผู้คน เปิดใจรับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพราะเชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัจเจกบุคคล ศิลปินได้อธิบายถึงแก้ว ใว้ว่า “ความใสและความเปราะบางของแก้วทำให้ความพยายามหลาย ๆ ครั้งบรรลุผลสำเร็จและเชื่อมโยง การรับรู้ต่อสถานที่ (Installation sites) ดังนั้นธรรมชาติโปร่งใสของแก้วจึงเหมาะสมมากที่จะอธิบายความรู้สึก”

2.1 The Memory of Place 2007

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 ศิลปินประสบความสำเร็จในการสร้างผลงานศิลปะเฉพาะที่ (Site-specific-installations) หลายแห่งโดยเน้นประวัติของสถานที่ ในปี ค.ศ. 2004 การเสียชีวิตของบิดาทำให้ศิลปินรู้สึกผิดที่ไม่ได้ใช้เวลาอยู่กับครอบครัวให้มากกว่านี้เนื่องจากอาชีพการงานและความห่างไกล จึงเปลี่ยนความเศร้าโศกให้เป็นความสุขกับการสร้างสรรค์ผลงาน เรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการตายและการสูญเสียมีบทบาทต่อการทำงานครั้งนี้ ศิลปินต้องการให้เกียรติชีวิตของบิดาโดยถ่ายทอดผ่านการทำงานรูปแบบการจัดวางศิลปะเฉพาะที่ซึ่งผลงานสถานที่แห่งความทรงจำนี้ใช้เวลาทั้งหมด 2 ปี ในการวางแผน สถานที่ติดตั้งผลงานเป็นโบสถ์ร้าง ศิลปินมองเห็นถึงความเว้งว่างเศร้าโศกเพราะไร้ผู้คนเข้ามาเคารพสักการะ สิ่งที่หลงเหลืออยู่คือแผ่นโลหะและป้ายหลุมฝังศพที่สวยงาม จากการขุดพบลัทธิไต้ดินในโบสถ์แห่งนี้เชื่อมโยงความเชื่อที่ว่าน้ำอยู่ใต้บ้านเรือนถูกมองว่าเป็นพลังงานด้านลบแต่ศิลปินกลับเห็นว่าได้อยู่ท่ามกลางสายน้ำ เสมือนพลังที่ไหลผ่าน ควบคู่กับแนวความคิดในสัญลักษณ์ จึงนำความรู้สึกสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักและใช้ความทรงจำของผู้คนเป็นส่วนร่วมในการแสดงออกทางพื้นที่การสื่อสาร

มุกะอิตะ เป็นคนพื้นถิ่นจากตะวันออกของประเทศญี่ปุ่น แต่ช่วงเวลาของชีวิตการทำงานอยู่ตะวันตกจึงมีแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมความเชื่อผสมผสานระหว่างตะวันออกและตะวันตก นำความแตกต่างของการนับถือศาสนาผสานให้คนทั้งโลกสามารถแบ่งความรู้สึกและความทรงจำเป็นสื่อทางอารมณ์ร่วมกัน นำมาซึ่งแนวคิดการทำสระน้ำที่ยิ่งใหญ่ในโบสถ์และให้ผู้คนจุดเทียนบนขามแก้วเพื่อปล่อยลงสระน้ำ พิธีนี้เชื่อมโยงไปยังต้นกำเนิดในญี่ปุ่น ซึ่งช่วงฤดูร้อนของทุกปีมีเวลาหนึ่งสัปดาห์ที่จะเชิญวิญญาณบรรพบุรุษกลับบ้านและปลายสัปดาห์ต้องส่งวิญญาณกลับบางพื้นที่ของญี่ปุ่นประเพณีโทะโระ นะกะชิ (Toro Nagashi) ผู้คนจะทำการปล่อยโคมลงแม่น้ำเชื่อว่าจะทำให้วิญญาณขึ้นสู่สวรรค์ ภาพร่างที่เกิดขึ้นกลายเป็นผลงานความทรงจำแห่งสถานที่ที่สวยงามผู้ชมเกิดการโต้ตอบโดยการนำขามแก้วที่ศิลปินเป่าด้วยมือไปวางไว้ในสระและมองดูการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ กลุ่มแสงมีลักษณะคล้ายเสาเทียนอยู่ด้านทิศตะวันตกประกอบด้วยแท่งแก้ว 700 แท่ง เป็นตัวแทนของพื้นที่ความทรงจำและประสบการณ์ที่มีความหมายต่างกันอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสูญเสีย การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความสงบทำให้หวนคิดถึง ความทรงจำต่อบุคคลที่จากไป ท้ายที่สุดศิลปินต้องการให้ผู้ชมได้ละจากสภาพแวดล้อมภายนอกของเมืองที่วุ่นวายได้สัมผัสธรรมชาติสวยงามและความสงบในสถานที่แห่งความทรงจำ

ภาพที่ 6 Instalation: The Memory of place
Note: From Yorkstmarys, 2022

ภาพที่ 7 Instalation: The Memory of place
Note: From Yorkstmarys, 2022

2.2 วิเคราะห์การตีความการแสดงออกทางกายภาพผ่านนามธรรมโดยใช้หลักพุทธปรัชญา The Memory of place

ผลงานของ มุคะอิเดะ เป็นการแสดงศิลปะจัดวางเฉพาะที่จัดแสดงผลงานในโบสถ์ซึ่งถูกทิ้งร้างเป็นเวลานาน สร้างสรรค์ให้กลายเป็นสถานที่ที่มีความงดงามตระการตา นำความสงบร่มเย็นมาสู่จิตใจด้วยสายน้ำแห่งวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงความเป็นตะวันตกสู่ตะวันออกสู่ตะวันตก สร้างสรรค์จัดวางด้วยความประณีตและละเอียดอ่อนเพื่อเป็นเกียรติกับการจากไปของบุคคลอันเป็นที่รักและเกิดความมั่งหวังเกี่ยวกับความทรงจำส่วนตน ต้องการให้ผู้ชมรับรู้ความทรงจำร่วมกันด้วยการสื่อสารทางวัฒนธรรม ผู้ชมถูกนำเข้าสู่ปรากฏการณ์การสื่อสารระหว่างจิตวิญญาณที่มองไม่เห็น มีแก้วและน้ำเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างชีวิตและการตาย

การตีความเชิงพุทธปรัชญา ผู้เขียนวิเคราะห์ถึงการน้อมนำความสงบแห่งจิตใจโดยใช้น้ำเป็นสื่อกลาง น้ำและแสงส่องเป็นทางสว่างนำไปสู่การตีความด้วยสติปัญญาถึงการระลึก การประกอบตนในการดำเนินชีวิตด้วยความสงบ น้ำ คือหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา เริ่มจากส่วนของพิธีกรรมส่วนใหญ่น้ำเป็นส่วนประกอบนั้นอาจเป็นเพราะน้ำถูกยกให้เป็นสัญลักษณ์ของการชำระจิตใจให้เกิดความสงบร่มเย็น ขจัดความหมองมัวให้กลายเป็นความบริสุทธิ์ ความใสของน้ำทำให้มองเห็นภายในซึ่งอธิบายความได้ว่าการระลึกภายในจิตตนทุกขณะ และการเจริญสติ ความใสของน้ำเชื่อมโยงกับแก้วที่ศิลปินนำมาสื่อสารสร้างสรรค์ด้วยความประณีตมีความมั่นคงทางอารมณ์และสมาธิซึ่งสามารถส่งพลังถึงผู้ชมผลงานซึ่งศิลปินได้จัดระเบียบและวิเคราะห์เรียงลำดับจิตตนสู่ความสงบอย่างสมบูรณ์

“พระพุทธศาสนาเชื่อว่าน้ำเป็นเกลียวแห่งความสัมพันธ์ที่จะสื่อความรู้สึกอันดีของคนคนหนึ่งไปสู่คนคนหนึ่ง และน้ำยังเป็นสื่อแห่งความผูกพันของมนุษย์จากภพหนึ่งไปสู่อีกภพหนึ่งได้” (Suphatto, 2004, p. 18) โดยน้ำมีความสำคัญกับพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล น้ำสำคัญต่อการดำรงชีพของสรรพสิ่งในโลกเป็นธาตุหนึ่งในจำนวนธาตุทั้งสี่ น้ำมีความเชื่อมโยงส่วนบุญถึงผู้ล่วงลับ สมัยพุทธกาลนั้นพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระเจ้าพิมพิสารบำเพ็ญพระราชากุศลพร้อมกันกับการกรวดน้ำให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ หลังจากนั้นญาติของพระเจ้าพิมพิสารแสดงตนให้เห็นจากร่างกายที่ผอมโหมเป็นเปรตที่อดอยาก กลับเปล่งปลั่งพร้อมสวมใส่เสื้อผ้าอันงดงาม ตามคติความเชื่อนี้ทำให้เห็นว่าน้ำเป็นส่วนประกอบในพิธีที่มีความหมายสูงและควรให้ความสำคัญปกป้องดูแลรักษาเมื่อถึงโอกาสสำคัญชาวพุทธจึงประกอบพิธีเพื่อบูชาน้ำ เช่น ประเพณีลอยกระทงเพื่อขอขมาต่อการกระทำอันไม่สมควรลงไปน้ำ

ศิลปินแสดงให้เห็นถึงแก้วทำงานร่วมกับแสงเชื่อมโยงผ่านกระแสน้ำ แท่งแก้วเรียงร้อยแขวนรวมกันเป็นตัวแทนของพื้นที่บรรจุความทรงจำและประสบการณ์ที่มีความหมายแตกต่างกัน เป็นจุดรวมในห้วงแห่งความสงบ แสงที่สะท้อนภายในแก้วโปร่งใสกับการไหลของน้ำ ชามแก้วโอบรับแสงเทียนเปรียบเสมือนดวงแก้วณีแห่งความผุดผ่องของจิตนำส่งสู่หนทางความสงบ ระลึกถึงผู้ตายในห้วงแห่งความทรงจำอันงดงาม เกิดความปิติยินดี น้ำหลอมรวมทุกสรรพสิ่งให้เป็นหนึ่งเดียวเชื่อมโยงถึงความนิ่งของแท่งแก้ว 700 แท่ง เสมือนการรวมกันของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประสบการณ์สภาวะของจิตให้มีจุดหมายแห่งความสุขสงบ ณ สถานที่แห่งนี้

การตีความแฝงเร้นนามธรรมทางความรู้สึก ผู้เขียนวิเคราะห์ประเด็นของการนำแสงสว่างและการไหลของกระแส น้ำที่มีการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เชื่อมโยงความรู้สึกกระสี้กระสวดและเจริญสติด้วยความสงบชุ่มเย็นหลอมรวม ความหลากหลายให้รวมกันเป็นหนึ่งด้วยสติ แสงและความใสของแก้วที่เป่าด้วยมืออย่างพิถีพิถันของศิลปินประสาน กันอย่างกลมกลืนแสดงถึงความบริสุทธิ์สะอาดภายในจิตใจ การเคลื่อนไหวเปรียบเสมือนการเดินทางไปสู่ ความสงบสุขทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และผู้ที่จากไป

3. เฮดี้ ริทเทอร์แมน (Hedy Ritterman)

เฮดี้ ริทเทอร์แมน ศึกษาจิตวิทยา การถ่ายภาพ การออกแบบภายใน และวิจิตรศิลป์ ทั้งหมดมีส่วนร่วมใน การสร้างสรรค์ผลงาน ในปี ค.ศ. 2014 การถ่ายภาพผู้รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้รับรางวัล Richard Won the Human Justice Award Blake Prize ครั้งที่ 63 ศิลปินนำความสัมพันธ์ระหว่างความทรงจำกับการรู้สึก การอยู่รอดและความสูญเสียในอดีตสร้างสัญลักษณ์การแสดงออกผ่านงานศิลปะ โดยระลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความสูญเสียและการยอมรับ เวลาและความทรงจำระหว่างตนเองกับมารดา รวมทั้งการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ของสามี เป็นการสร้างพื้นที่ที่เปรียบเสมือนบ้านของสามีแบบเขาวงกตในสตูดิโอของศิลปิน พื้นที่ปฏิสัมพันธ์กับ วัตถุผ่านข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตจากการสูญเสียอย่างไม่รู้จบ เพื่อเป็นการรำลึกถึงชีวิต ของสามีและลดความตึงเครียดจากความเศร้าโศกที่เกิดขึ้น

3.1 In My Mother's House, Nocturnes (2021)

ผลงานชุดนี้ริทเทอร์แมนสร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้กับมารดา โดยนำเครื่องแก้วสะสมของมารดาเชื่อมโยงความหมาย ของการจากไป เครื่องแก้วมีค่าเป็นแก่นแท้ของชีวิตบุคคลผู้นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด โดยเสนอกระบวนการ ของการมีส่วนร่วมกับภาชนะที่มีความหมายเมื่อเวลาผ่านไป ด้วยการจัดแสงให้มีความเคลื่อนไหว เกิดบทสนทนา บนพื้นที่แห่งความทรงจำ เป็นอิทธิพลสำคัญในแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานอันเปี่ยมไปด้วยความทรงจำและ ประสบการณ์ตลอดชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและลูกที่ลึกซึ้ง ซับซ้อนและเป็นนิรันดร์ โดยศิลปินต้องการ เติมเต็มความว่างเปล่าจากความสูญเสียให้เกิดเป็นผลงานศิลปกรรม

กระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการจัดนิทรรศการทำให้ศิลปินเห็นความสัมพันธ์และระลึกถึงผู้เป็นมารดา ซึ่งเป็นนักเปียโนในประเทศโปแลนด์ ดนตรีกับเครื่องแก้วจึงเป็นส่วนสำคัญร่วมกันในภาพความทรงจำ ภายใน พื้นที่จัดแสดงเต็มไปด้วยเครื่องแก้วและภาพถ่ายของเงาที่เกิดจากแก้ว ผ้าปูโต๊ะถูกปักอย่างประณีต แก้วไวน์ถูก ห้อยลงจากเพดานสร้างเงาตกทอดแทนกายที่หายไป แก้วเป็นวัสดุแข็งแกร่ง นิ่งไม่มีชีวิตแสดงถึงสัญลักษณ์ของ ความไม่ยั่งยืนของชีวิต ภาพสะท้อนเครื่องแก้วสื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและลูกในอดีต การรับรู้สภาพ ชีวิตของศิลปิน ความเปราะบาง และความกลัวกับการเผชิญการตาย

ภาพที่ 8 Prelude

Note: From Rittnerman, 2022

ภาพที่ 9 Fantaisie Impromptu

Note: From Rittnerman, 2022

3.2 วิเคราะห์การตีความการแสดงออกทางกายภาพผ่านมหรณมโดยใช้หลักพุทธปรัชญา In My Mother's House, Nocturnes

ศิลปินนำความทุกข์จากความสูญเสียเป็นเครื่องมือการสร้างสรรค์ผลงานเพื่ออุทิศและเยียวยาจิตใจ แสดงความผูกพันระหว่างมารดาและศิลปิน เครื่องแก้วเป็นตัวแทนชีวิตในอดีต ความรุ่งเรืองหรือหรรษาที่ล่วงเลยและลาจาก ของสะสมที่เป็นเครื่องแก้วสะท้อนให้เห็นความเปราะบางของชีวิตที่ต้องมีวันแตกสลายลงไม่วันใดวันหนึ่ง ภาพเงาจากการสะท้อนสื่อแทนร่างของมารดาที่คงเหลืออยู่ เป็นเพียงความทรงจำที่หาบหาบผ่นเพื่อสร้างมิติที่ทับซ้อนบอกเล่าเรื่องราวของชีวิตในอดีต เงาสะท้อนขนาดใหญ่ครอบคลุมทั้งผนังมองเห็นอดีตที่มีความยิ่งใหญ่ รุ่งเรือง บัดนี้เหลือเพียงวัสดุไร้ชีวิตที่กำลังแสดงบทบาทของความไม่แน่นอนในชีวิต

ในเชิงพุทธปรัชญามีความเกี่ยวข้องกับหลักของไตรลักษณ์ ที่สัมพันธ์กับความไม่แน่นอนและความไม่ประมาทในชีวิตไม่ยึดมั่นถือมั่นในความโสโครการำพันกับการพิศพราก ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เพื่อความเข้าใจง่ายๆ จะแสดงความหมายของไตรลักษณ์โดยย่อ ดังนี้ (P.A. Payutto, 2001, p. 63) คือ

1. อนิจจตา ความไม่เที่ยงความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อม และสลายไป
2. ทุกขตา ความเป็นทุกข์ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว ภาวะที่กดดัน ผื่นและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัวไม่ให้ความสมอยากแท้จริง หรือความพึงพอใจเต็มแก่ผู้อยากด้วยตัณหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปอยากเข้าไปยึดด้วยตัณหาอุปาทาน
3. อนัตตตา ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนจริงแท้ที่จะเป็นเจ้าของครอบครองสิ่งบังคับให้เป็นไปอย่างไรได้

หลักของไตรลักษณ์ทำให้มองเห็นและเข้าใจในความเป็นไปของทุกชีวิตในโลกที่ไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นเหตุเป็นผลตามภาวะปัจจัย ข้าวของเครื่องใช้เป็นของสะสมที่มีค่ามีราคาของชีวิตทางสังคมถูกวางทิ้งร้างแสดงคติของความเป็นอนิจจัง การเกิดของมนุษย์มาเพียงตัวเปล่าไม่มีสมบัติติดตัวมาแต่ชิ้นเดียว เมื่อถึงเวลาตายก็ละทิ้งสมบัติที่ตนหามาได้ไว้เบื้องหลังไม่สามารถนำติดตัวไปได้เช่นกัน เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้แล้วบุคคลไม่ควรยึดมั่นถือมั่นเป็นของบุคคลแต่เพียงผู้เดียว ทุกอย่างเป็นของโลกของแผ่นดิน การครอบครองเป็นสิ่งชั่วคราวเท่านั้น การตายล้วนเป็นทุกข์เป็นวาระหนึ่งที่มนุษย์ต้องพบเจอพึงระวังด้วยสติและทบทวนให้เกิดปัญญาเห็นแจ้งในความจริงของชีวิต

ศิลปินใช้แก่นำเสนอประเด็นนี้ว่า เครื่องแก้วเป็นวัสดุหลักในการสร้างเนื้อหาแนวความคิด แสงทาบผ่านแก้วกระจายทั่วห้องแสดงงาน ร่างกายถูกแทนด้วยเงาของแก้ว การจัดแสงเงาเพื่อให้แก้วเปล่งประกายเป็นวัสดุสะท้อนถึงการมีชีวิตในอดีต แก้วไวน์ห้อยจากเพดานแสดงถึงชีวิตและความไม่แน่นอนเตือนให้นึกถึงการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท เครื่องแก้วโปร่งใสและเปราะบางอาจแตกสลายลง เป็นการตอบโต้ของธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืนในชีวิต ภาพสะท้อนแก้วสร้างพลังและความเคลื่อนไหวของเงาตอบโต้ผู้ชมให้มองเห็นและยอมรับความไม่แน่นอนของชีวิตที่คนเราจะต้องพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ทุกสิ่งล้วนเป็นอนิจจังทั้งสิ้น แก้วตีความได้ถึงคุณค่าของชีวิตที่สร้างความดีงาม เงาสะท้อนของแก้วสื่อให้เห็นถึงความไม่มีอยู่ของชีวิต คงเหลือไว้ซึ่งเงาหรืออาจแสดงถึงความดีงามที่ได้เคยกระทำไว้ขณะมีชีวิตอยู่

การตีความแฝงเร้นนามธรรมทางความรู้สึก ศิลปินมองความเศร้าโศกที่เกิดจากความผิดหวังจากการสูญเสียบุคคลอันที่รักโดยทำความเข้าใจอย่างลุ่มลึกจนเกิดที่ว่างภายในจิตใจ เหล่านี้อาจเกิดจากการไม่ยึดมั่นถือมั่นจากความบีบคั้นหนักหน่วงจนเกิดการปล่อยวางและมีสภาพของความว่างส่งผลให้เกิดแนวคิดและการตีความของการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อขยายพื้นที่ว่างให้เพิ่มขึ้นภายในจิตใจตนเรียนรู้และรับมือกับการตั้งรับในความไม่แน่นอนของชีวิตโดยใช้แก้วสื่อสารกับผู้ชมเพื่อสร้างประสบการณ์ในเรื่องความไม่ยึดติดทางวัตถุและความไม่ยั่งยืนโดยการดำเนินชีวิตบนเส้นทางของความไม่ประมาทเรียนรู้ความทุกข์ที่มีเคียงข้างของการเดินทางให้เกิดความผ่อนคลายปล่อยวางในที่สุด

บทสรุป

ผลงานการสร้างพื้นที่ทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการตายโดยใช้แก้วเป็นวัสดุเพื่อสื่อสารและการตีความเชิงนามธรรม
ข้อสรุปที่ผู้เขียนพบในการวิเคราะห์ผลงานทั้ง 3 ท่าน สามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. บุคคลและสัตว์ที่เกิดในสังสารวัฏมีการเกิดและการดับซึ่งกล่าวถึงปัจจุสมุปบาทที่มีความเกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิด
2. ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเชื่อโดยมีน้ำเป็นสื่อกลางในการสื่อสารเชื่อมโยงหลอมรวมกันได้ด้วย
การสนทนาระลึกถึงการตาย
3. ความไม่จีรังยั่งยืนของสรรพสิ่งและมองเห็นการตายเป็นทุกข์เป็นความจริงหนึ่งในหลักไตรลักษณ์

ศิลปินทั้ง 3 ท่าน มีแนวคิดแสดงผ่านผลงานเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ชมมองเห็นชีวิตที่มีการเกิดและการตายเป็น
สัจธรรมความจริงที่ต้องยอมรับอย่างเป็นเหตุเป็นผล และเตือนสติตนเองในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท
ผลงานของศิลปินได้จัดวางในรูปแบบศิลปะเฉพาะที่ ความโดดเด่นด้านวัสดุสามารถแสดงเนื้อหาสาระสะท้อน
ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตายได้อย่างลุ่มลึกและเข้าถึงการรับรู้ของผู้ชมผ่านสัมผัสทางกายและใจไปพร้อมกัน
ผู้เขียนเห็นว่าความโปร่งใสและนามธรรมของแก้วสามารถสะท้อนสิ่งที่ปรากฏขึ้นซึ่งหมายถึงนัยของการรับรู้ภายใน
จิตและระลึกถึงปัจจุบัน ขณะที่ศิลปินสื่อให้เห็นถึงความจริงเกี่ยวกับชีวิต ความคาดหวังของผลลัพธ์จากการตีความ
อาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้ชม

ขณะเดียวกันแก้วเป็นเครื่องมือสื่อสารทางความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัสดุ สามารถสร้างสรรค์
ผลงานศิลปะบริสุทธิ์ซึ่งสัมฤทธิ์ผลในฐานะการแสดงออกเรื่องการตายได้อย่างชัดเจน และสิ่งสำคัญคือ ทำให้เห็น
ว่าศิลปะจากการใช้แก้วกำลังเติบโตในแนวทางศิลปะร่วมสมัยได้อย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการ
แสดงออกทางด้านวัสดุกับความหมายของแก้วตามหลักปรัชญาพุทธศาสนา สามารถนำไปพัฒนาแนวทางการ
สร้างสรรค์ มุ่งเน้นการแสดงออกถึงแก่นแท้อันบริสุทธิ์ของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ได้อย่างลึกซึ้ง
โดยพื้นฐานการปฏิบัติอันเกิดจากความเพียรและสมาธิในกระบวนการสร้างศิลปะจากแก้วนั่นเอง

References

- Banruchi, B. (2018). Patiṇhot samupabāt : khantōn kān rūṇchāēng khwām ṇhing khōng Phraphut-thaṇhao læ kān prap chai phūa kē panhā sangkhom [Paticcasamuppada: A Stepping on the Complete Realization of the Buddha and Its Implementation for Solving Social Problems]. *Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review*, 4(1), 89-104.
- Fujimoto, H. (2014). *Aquarium of life and death* [Picture]. <https://www.mikaaoki.jp/works/miseimeitxt.html>.
- Highlike. (2013). *Mika Aoki*. [Picture]. <https://highlike.org/site/mika-aoki/>.
- Nakagawa, T. (2018). *Rūan Yīpun [The Japanese house]*. Bangkok: Taweewat Printing.
- Nyanasamvara, Somdet Charoen Suvaddhano. (2015). *Sammā thitthi [Samma Ditthi]*. Bangkok: La on Production.
- P.A. Payutto. (1999). *Phuttham Phratrai Pidok. [Buddhadhamma Phra Trai Pidok]*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Paramanujittajinorasa Prince. (1996). *Pathommasomphōt Kathā [Pathomsomphot]*. Bangkok: Fine Arts Department.
- Perov, K., (2019). *Nantes Triptych* [Picture]. Art Blart. <https://artblart.com/tag/bill-viola-nantes-triptych/>.
- Ritterman, H. (2021). *Prelude* [Picture]. In My Mother's House, Nocturne. <https://hedyritterman.com/in-my-mothers-house>.
- Santasombat, Y. (2013). *Manut Kap Watthanatham [Human and Culture]*. Bangkok: Samnak Phim Mahawithayalai Thammasat.
- Suphatto, P. (2004). *Næōkhit Rūrang Nam Nai Phut Sātsanaṭhērawaṭ. [The Concept of Water in Theravada Buddhism]* [Thesis]. Nakhon Pathom: Mahamakut Buddhist University, <http://opac.mbu.ac.th/Record/18117>.

Wilson, M. (1991). *Marc Quinn, Self* [Picture]. <https://smarthistory.org/marc-quinn-self>.

Yorkstmarys. (2008). *Instalation: The Momory of place* [Picture]. <https://www.yorkstmarys.org.uk/exhibition/2007-2008-installation-the-memory-of-place/>.

Zerwick, C. (1980). *A short History of Glass*. Corning, N.Y.: Corning Museum of Glass.